

Laboratorní testy

Co znamenají zkratky na žádance

Opouštíte ordinaci lékaře s žádankou na laboratorní vyšetření. Na formuláři je zaškrtnuto několik zkratk. Pomůžeme vám jim porozumět, abyste věděli, o čem budou vypovídat zjištěné hodnoty.

Uvádíme stručný popis několika látek, které se testují k určení diagnózy, ale i prognózy různých onemocnění. Žádný test však sám o sobě hledaný problém neodhalí. Lékař podle anamnézy zhodnotí váš stav, na žádance zaškrtně další vyšetření, a teprve na základě vyhodnocení všech údajů může stanovit diagnózu. Díky znalosti významu zkratk také lépe pochopíte účel laboratorních odběrů.

ALT (Enzym nacházející se převážně v játrech.)

Kdy se vyšetřuje?

V případě podezření na jaterní onemocnění. Lékař žádá vyšetření ALT (a řadu dalších testů) při podezření na jaterní onemocnění a u pacientů, kteří mají známky jaterního poškození, jako je žloutenka, tmavě hnědá moč, nevolnost, zvracení, zvětšení břicha tekutinou v něm, váhový úbytek, bolesti břicha. ALT může být požadován samostatně nebo

spolu s dalšími testy. U osob s mírnými symptomy, jako je únava nebo hubnutí, může ALT sloužit k vyloučení aktivního chronického jaterního onemocnění a často je používáno pro sledování léčby pacientů s jaterním onemocněním.

Co výsledek vyšetření znamená?

Zvýšené hodnoty znamenají obvykle poškození jaterních buněk; jeho příčina může být rozmanitá, např. infekční či toxické vlivy. Vysoké hodnoty ALT (více než 10 násobné zvýšení) jsou nejčastěji známkou akutní hepatitidy na základě virové infekce. U akutní hepatitidy zvýšené hodnoty ALT přetrvávají 1–2 měsíce, ale návrat k fyziologickým hodnotám může trvat až 3–6 měsíců.

AST (Enzym, který se nachází převážně v játrech, v menším množství i v srdci a v kosterních svalech.)

Kdy se vyšetřuje?

Vyšetření AST je obvykle užíváno k odhalení poškození jater. Hladiny jsou často srovnávány s hodnotami alkalické fosfatázy a ALT kvůli zjištění, jaký druh onemocnění jater je přítomen. Vyšetření je také požadováno u osob, které mohly

RUTINNÍ VYŠETŘENÍ ÚKBH			
Identifikace pacienta: Příjmení: Jméno a příjmení: Příjmení ZP:	Datum odběru: Čas odběru: Diagnóza: STATIM (jen metody uvedené tabulkou)	Lékař: Zařazení (oddělení): Zde naskopujte identifikační štítek Žádanka je určena pro automatické čtení, vyplňte černou nebo modrou barvou. SPRÁVNĚ I CHYBNĚ X Pro statimové provedení označte políčko STATIM v záhlaví žádanky.	Durážka (ml): Střár za (l): Výška (cm): Hmotnost (kg): Žádanka číslo:
Krev	Pigmenty	Minerály	Toxikologie
Enzymy	Bilirubin celkový Bilirubin konjug. Dusíkaté látky Močovina (urea) Kreatinin Kys. močová Bílkoviny Celk. bílkovina Albumin ELFO bílkovin M-protein Vnitř. látka fetop. Sacharidový metabol. Glukóza v séru Glukóza v plazmě Kys. mléčná (laktát) Glyk. Hb (HbA _{1c})	Na, K, Cl Vápník Fosfor anorg. Hořčík Železo Měď Zinek Selen Osmolalita Léky Digoxin Teofylin Gentamicin Amikacin Vancomycin Fenobarbital Fenytoin Karbamazepin Valproát Cyklosporin A Takovimus Sirolimus Metotrexát Lilium Kofein	Alkohol (etanol) Paracetamol Salicyláty Sérologie Screening hepatitid anti-HAV celk. anti-HAV IgM HBsAg anti-HBs anti-HBc celk. anti-HBc IgM HBeAg anti-HBe anti-HCV Hormony, vitamíny, AK hCG celk. NT-proBNP Erythropoetin Vitamin B ₁₂ Kys. listová (folát) Homocystein celk.
AST ALT GGT ALP AMS LPS CHS CK LD	Moč Proteinurie kvant. Protein/creatinin Tj. ztenění EUD/rea Albuminurie Albumin/creatinin (ACR) Sero-kreatinin blik AMS Močovina (urea) Kreatinin Kys. močová Na, K, Cl Vápník Fosfor anorg. Hořčík Měď Zinek Selen Osmolalita Moč chem. a sed. Toxikologie Screening T18 Screening TS	Punktát, sonda, drén, dialyzát Bíl. tres./leukát AMS LD Glukóza Laktát pH Tracylglyceroly Cholesterol Celk. bílkovina Albumin Močovina (urea) Kreatinin Na, K, Cl Vápník Krevní elementy	Krevní obraz Kapilární krev Krevní obraz K0-díl.rozpočet Retikulocyty Schistocyty Osm. resistance PINK test Tímec v trombocyt Koagulace Kogulační scr. Panel DIC APTT Protrombin čas Trombinový čas Fibrinogen Antitrombin D-dimery Replikačný test Konkce APTT Konkce PT APTT aktin Euglob.fibrinolyza Etanolyový test Antikoagulační LMWH Pradaxa Xarelto Eliquis

přijít do styku s virem hepatitidy, piji příliš mnoho alkoholu, mají výskyt onemocnění jater v rodině nebo užívají drogy, které mohou příležitostně játra poškodit.

Co výsledek vyšetření znamená?

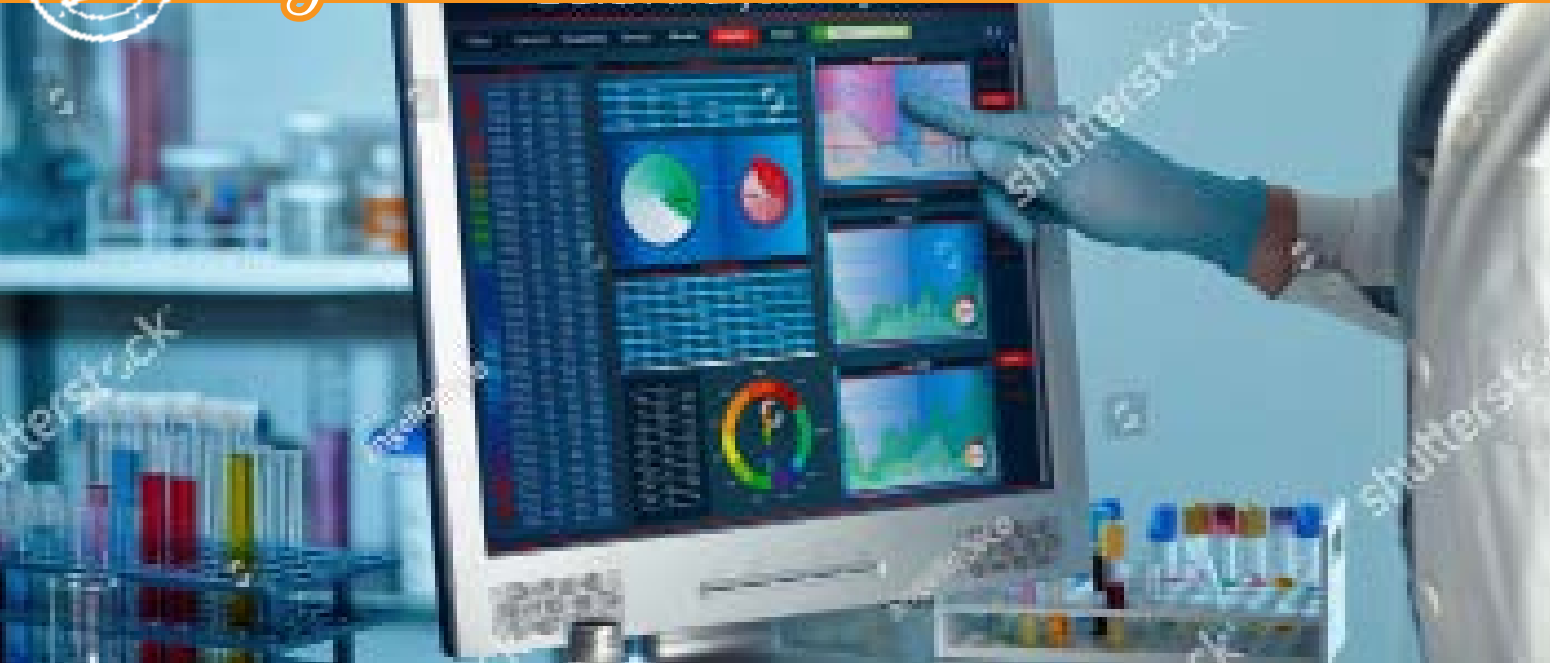
Velmi vysoké hladiny AST jsou obvykle pozorovány u hepatitidy, která je často způsobena virovou infekcí.

Je-li jaterní poškození vyvoláno alkoholem, AST často roste více než ALT. Hladina AST je zvýšena také po srdečním infarktu a při poškození kosterních svalů, obvykle mnohem více než ALT. Jestliže váš lékař zjistí, že máte zvýšenou hladinu AST, řekněte mu o všech lécích a léčebných přípravcích, které užíváte. I ty mohou mít na výsledek testu vliv.

Kreatinin (je odpadní látka metabolismu svalových buněk, která se vylučuje ledvinami.)

Kdy se vyšetřuje?

Rutinně jde o součást komplexního vyšetření v případě nespécifických zdravotních problémů, nebo v případě podezření na porušenou funkci ledvin. Také se využívá k monitorování léčby jejich onemocnění. ➤

Co výsledek vyšetření znamená?

Zvýšená hladina kreatininu naznačuje například poruchu funkce ledvin, způsobenou infekcí nebo autoimunitním onemocněním, drogami nebo toxiny; může se jednat i o pozdní komplikaci diabetu. Ukazuje na onemocnění prostaty, ledvinové kameny nebo na problémy způsobené šokem, dehydratací, městnavým selháním srdce, aterosklerózou atd.

Celková bílkovina (Bílkoviny jsou základní stavební kameny všech buněk a tkání; jsou důležité pro tělesný růst a pro zdraví.)

Kdy se vyšetřuje?

Stanovení celkové bílkoviny je požadováno k získání obecné informace o stavu vaší výživy, například v případě prudkého zhubnutí. Vyšetřuje se také spolu s ostatními testy při příznacích, které by mohly naznačovat onemocnění jater nebo ledvin, nebo pokud lékař hledá příčiny abnormálního zadržování tekutin v těle, které se projevuje otoky.

Co výsledek vyšetření znamená?

Nízká koncentrace celkové bílkoviny může vyvolat podezření na onemocnění jater, ledvin nebo na choroby, při

kterých nejsou bílkoviny dobře tráveny a vstřebávány. Snížená hodnota může indikovat hubnutí následkem zhoubných onemocnění a těžkých infekcí, podvýživu ve smyslu špatného složení potravy, srdeční selhání, jaterní cirhózu, onemocnění žaludku, střev...

Feritin (Feritin je protein v buňkách, který skladuje železo pro pozdější využití organismem.)

Kdy se vyšetřuje?

Vyšetření je vhodné provést v případě, pokud má lékař podezření na nedostatek nebo naopak nadbytek železa v organismu. Nejběžnějším příkladem je podezření na chudokrevnost, která se projevuje slabostí a únavou.

Co výsledek vyšetření znamená?

Pokud je hladina feritinu v krvi nízká, může to znamenat nedostatečný příjem železa, poruchu jeho absorpce v tenkém střevě, zvýšenou potřebu železa (např. v těhotenství) nebo chronickou ztrátu krve. Zásoby železa a hladiny feritinu stoupají, jestliže se vstřebává více železa, než organismus potřebuje. Dlouhodobě zvýšená absorpce železa vede k ukládání jeho sloučenin ve tkáních a orgánech a může vést k poruše jejich funkce či až k selhání. Tak je tomu např. při

hemochromatóze. Hladina feritinu může být také ukazatelem onemocnění jater, chronické infekce, rakoviny nebo autoimunitního onemocnění (které je spojováno s poškozením orgánů).

CRP (C-reaktivní protein se podílí na přirozené imunitní odpovědi organismu.)

Kdy se vyšetřuje?

C-reaktivní protein (CRP) je látka vytvářená v játrech a vylučovaná do krevního oběhu, jejíž hladina stoupá při zánětu. CRP se již řadu let používá jako indikátor bakteriální infekce a k monitorování průběhu zánětu při různých zánětlivých a autoimunitních onemocněních.

Co výsledek vyšetření znamená?

Zvýšená hodnota může ukazovat na velké množství nemocí. Vždy záleží na výši hodnot CRP a na dalších vyšetřeních. Může se jednat například o zánět plic, ledvin, revmatologická onemocnění, onemocnění zažívacího systému, infarkt, nádorová onemocnění, gynekologické záněty atd. Obecně platí, že bakteriální infekce jsou doprovázeny výraznějším vzestupem hladiny CRP než onemocnění virová. 📌

Podrobný popis jednotlivých zkratk najdete na www.laboratornitesty.cz

Mgr. Lenka Sládková